

University of Groningen

De invloed van sensorische prikkelverwerking op het functioneren van volwassenen met autisme.

Lamberink, Johanna; Landsman-Dijkstra, Johanna; Cox, R.F.A

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Publication date:
2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Lamberink, J., Landsman-Dijkstra, J., & Cox, R. F. A. (2015). De invloed van sensorische prikkelverwerking op het functioneren van volwassenen met autisme. Groningen: Science Shop, University of Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Prikkelverwerking bij (jong)volwassenen met ASS

Manieren van prikkelverwerking en de invloed op het dagelijks leven

Hanneke Lamberink & Marret Fortuin

Even voorstellen...

Ontwikkelingspsychologie en Klinische psychologie

2015

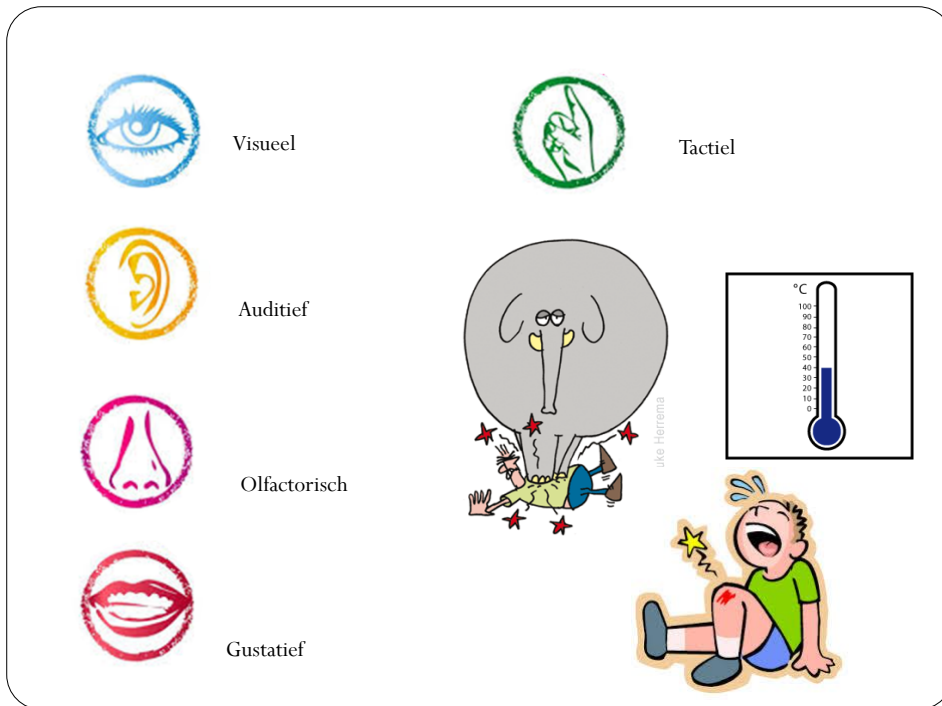
- Onderzoek naar prikkelverwerking bij mensen met ASS bij Toegepast GezondheidsOnderzoek (TGO) en de Wetenschapswinkel
- Inservice Congres

Oefening

Wat is prikkelverwerking?

De sensorische systemen

Het proprioceptieve systeem

Houding

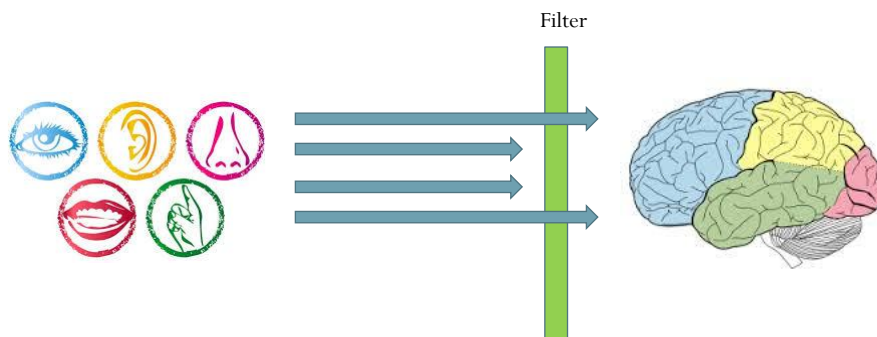

Beweging

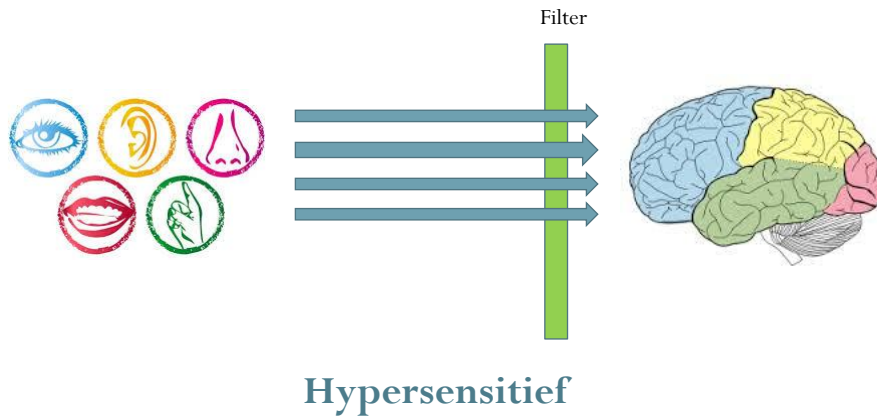
Het vestibulaire systeem

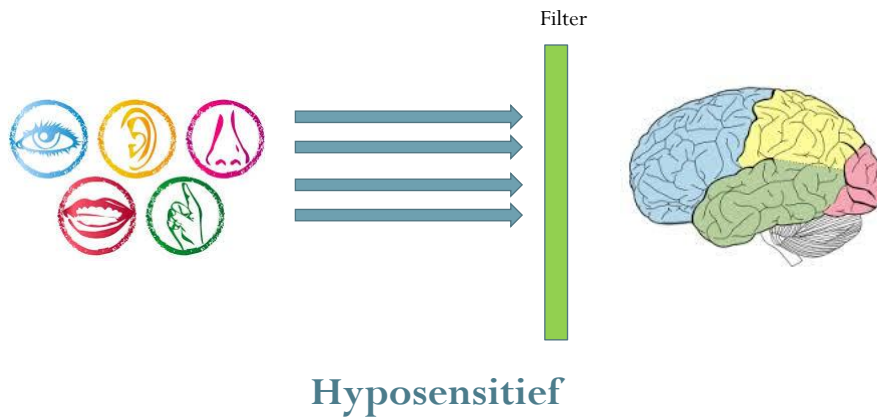
Wat is prikkelverwerking? Hoe nemen we waar?

Prikkelverwerking bij autisme

Prikkelverwerking bij autisme

Hypersensitief of hyposensitief

- Kan voorkomen bij ieder zintuig
- Fluctuatie mogelijk!

Filmpje

Houdt bij fel licht de handen voor de ogen

Visueel

Tactiel

Auditief

Proprioceptie

Olfactorisch

Vestibulair

Gustatief

Houdt van strak zittende kleding

Visueel

Tactiel

Auditief

Proprioceptie

Olfactorisch

Vestibulair

Gustatief

Kijkt bij traplopen naar de traptreden

Visueel

Tactiel

Auditief

Proprioceptie

Olfactorisch

Vestibulair

Gustatief

Maakt steeds hetzelfde geluid

Visueel

Tactiel

Auditief

Proprioceptie

Olfactorisch

Vestibulair

Gustatief

Verscheurt papier in stukjes/verkreukelt papier met hand

Visueel

Tactiel

Auditief

Proprioceptie

Olfactorisch

Vestibulair

Gustatief

Houdt van sterk gekruid eten

Visueel

Tactiel

Auditief

Proprioceptie

Olfactorisch

Vestibulair

Gustatief

hyper, hypo... en dan?

- Auditieve prikkels

“Ik woon dichtbij het centrum en laatst was er kermis. En dan hoor je dat heel zacht op de achtergrond, maar bij mij is dat iets wat mij heel hard binnenkomt. Dat zijn achtergrondgeluiden die voor sommige mensen gewoon op de achtergrond is en waar ze geen last van hebben. maar als ik er heel erg op ga focussen dat het dan heel erg op de voorgrond is en dat het echt bij mij binnenkomt alsof het gewoon naast me staat in principe.”

- Visuele prikkels

- Fel licht
- Beeldscherm

Klachten

- Emoties
- Fysieke klachten

Invloed op het dagelijks leven

Voorbeelden?

- Sociale contacten
- School
- Werk

Problemen in sociale contacten

- Citaat (anoniem):

Ik ga niet zo snel uit eten of naar de bioscoop. Nou in ieder geval als ik naar de bioscoop ga, zoek ik een tijd waarop het rustig is. Ook als we uit eten gaan, daar word ik echt heel moe van. Ik hoor alles uit het restaurant binnenkomen en dan moet ik ook nog gesprekken volgen.

Problemen op school

- Citaat (anoniem):

Bijvoorbeeld heel simpel klassikaal les krijgen. Dat kan ook college lopen zijn. Dat uh vond ik in die zin altijd wel lastig, omdat ik me dan niet goed kon concentreren op wat er vooraan door de docent gezegd werd omdat je in een grote ruimte zit met veel mensen en er gebeurt van alles om je heen en dat kon ik dan niet buiten sluiten. En wat ik dan kreeg, dat heb ik altijd gehad tijdens een klas of college. Dan trok ik me terug in mijn hoofd. Dan zat ik er wel, was ik fysiek wel

Problemen op werk

- Citaat (anoniem):

Dat ik niet hele dag kan werken. Als ik een ochtend hier heb gewerkt, ben ik eigenlijk doodop 's middags. Alles komt binnen, ik vang alles op dus dan ben ik 's middags heel erg moe.

Belang van kennis over prikkelverwerking?

- Bewustwording → inzicht
- Begrip
- Aanpassen

Bewustwording

- Citaat (anoniem):

Ik heb wel problemen gehad met het verwerken van prikkels, maar nooit geweten dat het aan mij lag. Ik ging er vanuit dat het iedereen dezelfde prikkels binnenkreeg. Dat heeft wel jaren geduurd dat het bij mij een beetje binnen kwam. Pas tussen mijn veertiende en zestiende besefte ik dat het bij mij anders werkte dan bij anderen.

Hoe bewust worden?

- Vragenlijsten Sensory Profile, AASP
- In kaart brengen van het effect van prikkelverwerking op gedrag
- Gebaseerd op theorie Winnie Dunn (1997)
 - 4 manieren omgaan met prikkels

		Altijd	Vaak	Afen toe	Zelden	Bijna nooit
III. Visuele prikkelverwerking						
IIIa	Ik ga graag naar plaatsen die heldere verlichting hebben en die kleurrijk zijn.					
IIIb	Ik houd de zonwering naar beneden als ik overdag thuis ben.					
IIIc	Ik draag graag kleurrijke kleding.					
IIId	Ik raak gefrustreerd als ik iets probeer te zoeken in een volle lade of rommelige kamer.					
IIIe	Ik mis de bordjes van straten, gebouwen of kamers als ik ergens voor het eerst probeer te komen.					
IIIf	Ik heb last van bevende of snel bewegende beelden in films of op televisie.					
IIIg	Ik merk het niet als mensen de kamer in komen.					
IIIh	Ik kies er voor om boodschappen te doen in kleinere winkels omdat ik me in grote winkels overweldigd voel.					
IIIi	Ik heb er last van als ik veel beweging om me heen zie (bijvoorbeeld in een druk winkelcentrum, tijdens een optocht of carnaval).					
IIIj	Ik beperk afleidingen als ik aan het werk ben (bijvoorbeeld: ik doe de deur dicht of zet de televisie uit).					
IV. Tactiele prikkelverwerking						
IVa	Ik vind het niet prettig als iemand over mijn rug wrijft.					
IVb	Ik vind het een prettig gevoel als mijn haren worden geknipt.					
IVc	Ik vermijd bezigheden waarvan mijn handen vuil worden, of ik draag dan handschoenen.					

- Neurologische drempel
 - Hoeveelheid prikkels die nodig zijn om dit op te merken
- Gedragmatige respons
 - Hoe reageer je op de prikkels?
 - Actief of passief

Gedragpatronen

		Gedragmatige Respons	
		Passief	actief
Neurologische drempel	Hoog	Gebrekkige Registratie	Prikkels zoekend
	Laag	Sensorische Gevoeligheid	Prikkels vermijdend

Begrip

- Citaat (anoniem):

Mijn ouders snappen mij nu wel meer, doordat ik het zelf aangeef, dat als ik bij mijn ouders slaap dat ik eerst rust nodig heb. Nu begrijpen ze dat wel als ik het aangeef. Vinden ze ook goed dat ik dat dan aangeef. Ze tonen begrip.

Aanpassen

- Aanpassingen bij hyposensitief:
 - Herhalen
 - Alert maken

Aanpassen

- Aanpassingen bij hypersensitief:
 - Prikkel wegnemen
 - Prikkel dempen
 - Voorspelbaarheid
 - Controle

BEDANKT VOOR JULLIE
AANDACHT!

Aanbevolen literatuur

Artikel

- Dunn, W. (1997) The impact of sensory processing abilities on the daily lives of young children and their families: a conceptual model. *InfYoung Children*, 9 (4), 23-35.

Boek

- Bogdashina, O. (2004) *Waarneming en zintuiglijke ervaringen bij mensen met Autisme en Aspergersyndroom: verschillende ervaringen, verschillende werelden*. Apeldoorn, Nederland: Uitgeverij Garant.

rijksuniversiteit
groningen

Wetenschapswinkels

Scriptie Hanneke

De invloed van sensorische prikkelverwerking op het functioneren van volwassenen met autisme – Hanneke Lamberink

<http://hdl.handle.net/11370/7b8f26f9-b988-4a6c-b6d4-1ce909b0dd24>

Dit onderzoek is uitgevoerd vanuit de Rijksuniversiteit Groningen, in opdracht van Toegepast Gezondheidsonderzoek (TGO) en de Wetenschapswinkel.

rijksuniversiteit
groningen

Wetenschapswinkels

Scriptie Marret

De ontwikkeling van prikkelverwerking bij mensen met een autisme spectrum stoornis en de invloed van hulp en begeleiding gedurende het leven – Marret Fortuin

<http://hdl.handle.net/11370/44b34957-2041-470e-8ba5-56ed3a28a505>

Dit onderzoek is uitgevoerd vanuit de Rijksuniversiteit Groningen, in opdracht van Toegepast Gezondheidsonderzoek (TGO) en de Wetenschapswinkel.